

רינונה של תורה

רעיונות ומאמרים לפרשת השבוע

ה' כסיו' ה' פשת בחוקותי ה' ז' אייר המשע"א ה' ג' ליון 221 ה' שנה ה' ה'

אשרי מי שעמלו בתורה

בעמל התורה ככל שמעמיק להבין את תלמודו, פנים חדשות באו לכאן ואינו דומה לימוד אחד למשנהו, וככל שיתייגע ויעסוק בה כך תגדל מעלת תורתו. ולכן "בחקותי תלכו" נדרש בעמל התורה כיון שדוקא הוא נמשל להליכה ממקום למקום ומחיל אל חיל.

קנייני התורה כחלוקת השותפים

ובספר 'צפנת פענח' על התורה להגאון האדיר ר' יוסף ראזין זצ"ל מצינו פירוש נפלא בפרשתנו בענין ה'הליכה' שבעמל התורה. כי הנה הדין הוא שהליכה אינה מועילה בקנין קרקע, אמנם כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (בי"ב פ"א) שלענין חלוקת השותפים מועיל קנין הליכה, כיון שחלוקה זו איננה בגדר קנין של דבר חדש אלא בבחינת בירור חלקו של כל שותף, ולבירור די בהליכה. ואף התורה הקד' היא ירושה לכלל ישראל ויש לכל אחד ואחד מישראל חלק בה, ואם כן די לאדם ב'הליכה' כדי לברר את החלק הפרטי שלו בתורה, וזהו ענינו של העמל שנתכנה בשם הליכה - "בחוקותי תלכו", כי על ידי העמל בתורה מברר האדם את חלקו המיוחד בתורה.

וכן דרשו חז"ל (קידושין לב, ב עיי"ש בפירוש" ד"ה ובתורתו) את הפסוק "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה", שמתחילה נקראת היא "תורת ה'", ומשלמדה וגרסה נקראת "תורתו", ומשום שעל ידי העמל בירר את חלקו וקנאו. [ועוד עיין בזה בספרנו רינונה של תורה מאמר א'].

בזכות היגיעה בתורה זוכים לירידת גשמים

והנה הברכה הראשונה שהובטחה לישראל בעבור יגיעת התורה היא "ונתתי גשמיכם בעתם". והכלי יקר ביאר זאת על פי דברי חז"ל (תענית ז, א) "אין הגשמים נעצרים אלא בשביל ביטול תורה, שנאמר בעצלתים ימך המקרה, בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מד". וידעת ההפכים אחת היא, שכשם שביטול תורה מונע גשמים, כך לימוד התורה ועמלה מביאים לירידת גשמים.

ויש לבאר בעומק הענין, כי הנה בפסוק הנ"ל הוגדר ביטול תורה כעצלות - "בעצלתים ימך המקרה", ומוכח שהעצלות והרפיון הגורמים לביטול תורה הם המונעים את הגשמים. ומכלל לאו

הנה נודע בשער בת רבים פירוש רש"י לפסוק "אם בחקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה". ומקור הדברים הוא מדרש חז"ל (ספרא בתחילת הפרשה) "אם בחקותי תלכו - מלמד שהמקום מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה".

ויש להבין ולהשכיל מהו הצד השווה שבין עמל התורה להליכה, ומדוע מידת הברכה המושפעת לישראל תלויה בעמל התורה יותר מבשאר המצוות שבתורה.

ובתורת המהר"ל נתבאר בזה (גור אריה פס' ג) "שההליכה שאדם הולך ממקום למקום, כן יהיה עמל בתורה להעמיק בה תמיד יותר ממה שהעמיק בה קודם, וזה נקרא הליכה בתורה". כלומר, שכשם שהליכה מציינת אי דריכה במקום והתקדמות תמידית לעבר מקום חדש שבו לא היה האדם ניצב בפסיעה הקודמת, כך גם בלימוד תורה יש להעמיק עוד ועוד עד שיזכה האדם לאורה של תורה.

ולדבריו יבואר היטב מאמר חז"ל (ברכות סד, א) "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל וגו'". כי המהרש"א פירש בזה שתלמידי חכמים דבקים בפעולת השכל והעיון בתורה בעולם הזה, ולכן גם בעולם הבא אין להם מנוחה מזו הפעולה, ואף שם יושבין ונהנין מזיו השכינה בעיון השכלי. ולאור דברי המהר"ל יש להוסיף ולהטעים שזהו שנאמר "ילכו מחיל אל חיל", שהרי פעולת השכל והעיון בתורה היא כהליכה ממקום למקום, שעמלים ומעמיקים ומשיגים בה טעמיה וסודותיה, והולכים ועולים מחיל אל חיל.

החילוק בין עמל התורה לעמל המצוות

ברם, כבר העיר הגר"י הוטנר זצ"ל בעל ה'פחד יצחק' (שבועות מאמר יז, אות ט) שדברי המהר"ל טעונים ביאור, כיון שאף ה'עמל' בשאר המצוות או מידות טובות מוליך את האדם מחיל אל חיל, ומדוע נתייחדה העמילות בתורה עד שפירשו חז"ל את "בחוקותי תלכו" דוקא בעמילות בתורה ולא בעמל בשאר הענינים.

אמנם יישוב הדבר הוא שיש חילוק בין עמל התורה לעמל המצוות, כיון שאף שבעמל המצוות יש שבח ורוממות המעלה, מכל מקום אין כאן פנים חדשות, והמתייגע במצות ציצית מתעטף בדיוק באותה ציצית שהתעטף בה גם קודם ליגיעתו. אך

אתה שומע הן, שבזכות היגיעה והעמל בתורה שהם הפך העצלות, זוכים ישראל לירידת גשמים.

כיון שלא עמלו בתורה הוצרכו להתייגע בעבודת

האדמה

ובמסכת בבא מציעא (פ"ה, א) דרשו "מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ". דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר "ויאמר ה' על עזבם את תורתם אשר נתתי לפניהם" אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה".

ופירש **במהדורא בתרא למהרש"א** (ס"ו) שכוונת השאלה "על מה אבדה הארץ" היא על ארץ ישראל ארץ הצבי אשר ממהרת להוציא פירות טובים ונתברכה בזיבת חלב ודבש, ועל כך שאל הנביא מדוע אבדה ואינה מוציאה תבואה ופירות כבראשונה. והשיב הקב"ה שלא בירכו לעסוק בדברי תורה, שהיה להם לטרוח ולעסוק בתורה ובזכות זה היו זוכים ל"ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו". אך עתה שלא טרחו בה, מידה כנגד מידה צריכים לטרוח בעבודת האדמה עד שתוציא להם פירות.

ועושה נחת רוח ליוצרו

ומדברי חז"ל שבפתח דברינו למדנו שהקב"ה מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה. ולפי זה יש ליתן טעם לשבח בדברי ר' יוחנן (ברכות י"ז, א) "אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו". ובמושכל ראשון אפשר שעושה נחת ליוצרו בקיום כלל המצוות, אך המעמיק יבין שענין אחד הוא, והמתגדל מחיל אל חיל בתורה ועמל ומתייגע בה, עושה נחת רוח ליוצרו, שהרי מתאוה הקב"ה לעמלה של תורה. **ואותו בן עליה העמל בה, אשריו ואשרי חלקו שממלא רצונו ותאוותו של מקום.**

"גיבור זה בעל שמועות"

והאור החיים הקד' בפירוש הראשון מתוך ב"ם פירושו הנפלאים ל"בחקותי תלכו" כתב "וטעם שקרא הכתוב עמל התורה חוקה, לצד שיש בה מצוה ללמוד דברים שלמדם פעמים ושלוש והם נטועים אצלו. **כי חפץ ה' בעסק התורה שילמד**

האדם תורה בחשק תמיד, וחוקה חקק וגזר שיהיה האדם למד ושוכח". ונמצא שנתייחד ענין החזרה והשינון לעמלה של תורה.

ולאור זאת זכינו למרגלית טובה המאירה בדברי חז"ל **במסכת חגיגה** (יד, א) "גיבור זה בעל שמועות", והדבר חתום סתום וכי מהי גבורתו של בעל שמועות? אמנם **רש"י** פירש (ד"ה בעל) "ששמע הלכות פסוקות מרבתי וישגורות בפיו", דהיינו שבעל שמועות זה שם על לבו את יקרת ערכה של החזרה, עד שיגע ושינן היטב מה ששמע מרבתי, ומכח החזרה ישגורות ההלכות בפיו.

ובאמת שאין לך גיבור גדול מבעל שמועות שהרי השינון טעון עוז וגבורה וכבישת היצר, לחזור ללא הרף אף על דברים הנטועים בידו וישגורים בפיו, **ודבר זה ידוע לכל צורב אשר עיקר הקושי הוא בשינון הדברים וקנינם ולא דוקא בלימוד הראשוני.**

דרופתקי דאורייתא

ובמסכת סנהדרין מצינו (צ"ט, א) "אמר רבא כולחו גופי דרופתקי נינהו, טובי לדוכי דהוי דרופתקי דאורייתא". ופירש **רש"י** שכל אדם באשר הוא נברא לעמל, אך אשרי מי שזכה ועמלו בתורה. **ורבינו יוסף חיים זצ"ל** פירש **בספר 'בן יהודע'** (ס"ו) שדרופתקי היינו "דרו-פתקי", נושאי פתקים, שהם הפתקאות שנגזרים על כל אדם מראשית השנה, ואשרי מי שבפתקתו נגזר חלקו בעמל התורה והשגתה.

עמל התורה מסוגל לקיבול התפילות

ובאקדמות לחג השבועות נאמר "צבי וחמיד ורגיג דילאון בלעותא, צלותהון בכך מקבל והניא בעותא" וכתב **בפירוש האקדמות** "הקב"ה חומד ומתאוה ומשתוקק שיהיו ישראל עמלים בתורה ואז תפילתם מתקבלת ומועילה בקשתם". ונמצא שעמל התורה מסוגל לקיבול התפילות.

וכן מצינו **בזוה"ק** (ח"א ר"ב) שהרוצה שתתקבל תפילתו, ישתדל ויעסוק בתורה, ואז מתאוה הקב"ה למלא בקשותיו. ומרן **החזון איש** זצ"ל כתב באגרותיו (מכתב כ"ג) שעמל התורה מסייע לתפילה ועמל תפילה מסייע לתורה. ובודאי שהעוסק בשניהם גם יחד עושה נחת רוח ליוצרו וזוכה לברכות בחוקותיו.

העלון מוקדש להצלחת ר' יהודה דגנה הי"ו.
🕎 🕎

העלון מוקדש לע"נ: ר' בנימין בן משה ז"ל ♦ אהרן בן יחיא מעברי ז"ל ♦ יחזקאל בן ג'וליש ז"ל למשפחת דגמי ♦ הרב עובדיה בן יעקב ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦ יצחק בן טאוס סלמי ז"ל ♦ מרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה ♦ מרת צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאו'ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אבלין בת איבון ע"ה ♦ מרת וואסינה בת סולטנה ע"ה ♦ ת.ג.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"נ

יצחק בן אמיליה ז"ל למשפחת ולנסי ♦ עמוס בן מבורך ומיסא ז"ל למשפחת חסון ♦ שושנה בת תמר ע"ה למשפחת קהתי ♦ הרב שלום בן יחיה ויהודית ז"ל למשפחת שלומי ♦ הרב שלמה בן מרים ודוד ז"ל למשפחת מעודה ♦ אמיר זכריה בן אמירה ז"ל למשפחת יוסף ♦ לוי בן טהרם ז"ל למשפחת אליצור ♦ ת.ג.צ.ב.ה.

שיעורי הרב המחבר שליט"א בעיר רחובות:
בימים א' עד ה' שיעור בגמרא הלכה ומוסר ככולל "שערים המצויינים" (רח' הרוא"ה 17) בין השעות 10:30 - 11:30, וכן 15:30 - 16:30. ובמרכז הרחובי "דרכי אמונה" רח' וינר 2 (מעל 'ברכת השם') ביום רביעי בין השעות 20:00 - 21:15 שיעור במסכת ברכות וכן מוסר ודרוש. וביום חמישי באותם שעות שיעור ב'אור החיים' הקד' על הפרשה (תפילת ערבית לאחר השיעורים).
טל' לתיאום דרשות ושיעורים- 050-4191861